

*Şiddeti Önleme ve
Rehabilitasyon Derneği*

*Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Suç ve
Şiddetle Mücadele, Uygulama ve
Araştırma Merkezi*

ÇOCUK İSTİSMARINDA FARKLI BİR KAVRAM: GROOMING (SİBER UŞAKLAŞTIRMA) ve TÜRKİYE

BASIN ÖZETİ

Prof. Dr. Oğuz Polat

Genel Değerlendirme

İnternetin, teknolojinin ve sosyal medya kullanımının gelişmesi ve günlük yaşantıda sıkça kullanır hale gelmesiyle yetişkinler gibi çocuklar da internet üzerinde fazlaca zaman geçirmeye başlamış, internet ve teknolojinin faydalarından yararlanmaya başlamıştır. Haber alma ve iletişim özgürlüğü bağlamında vazgeçilemez bir hak haline gelen internet aynı zamanda riskler de barındırır. Bu riskler özellikle çocuklar yönünden tehlike arz ederler.

Teknolojinin gelişmesi ve gündelik hayatımızda kalıcı bir yer edinmesi ile birlikte **çocuk istismarının** bazı boyutları sanal mekanlara taşınmaya başlandı. İnternetin veya sanal ortamın, **anonim** hareket etmeyi de mümkün kılması, failin daha rahat ve kendi gibi olmadan hareket etmesi burada en önemli notalardandır. Dahası failerin yakalanmayacaklarını düşünmeleri de bazı suçlar yönünden suç yeri olarak interneti tercih etmelerinde etkilidir.

Çocukların, sanal ortamda kötü niyetli kişilerin hedefi haline gelerek iletişime geçilmeye çalışılması günümüzde ciddi bir tehlike arz eder ve bu duruma **siber uşaklaştırma / grooming** denilir.

Grooming (Siber Uşaklaştırma) Nedir ve Temel Özellikleri Nelerdir?

Grooming (Siber Uşaklaştırma) **mağdura erişim ile başlar** ve bu süreç neticesinde **mağduru istismara hazırlama süreci** olarak tanımlanır. Siber uşaklaştırma evrensel olarak saldırganın fantezilerini gerçeğe döktüğü bir teknik olarak da anlaşılabilir.

Grooming eylemi,

- ***Karmaşık bir süreçtir***
- ***Tanınması zordur***
- ***Nerede başlayıp bittiğinin belirlenmesi çok zordur***
- ***Bu süreç saatler, haftalar, aylar hatta yıllarca sürebilir***

Burada önemli olan nokta şudur: fail, mağdurla farklı cinsten olabileceği gibi aynı cinsten de olabilir.

Grooming'in **6 karakteristik özelliği** vardır.

Özetle,

- **KURBAN HEDEF ALINIR.** Genellikle savunmasız, özgüveni düşük ve ebeveyn denetimi düşük çocuklar hedef alınır.
- **KURBANIN GÜVENİ KAZANILIR.** Mağdurun ihtiyaçları ve bunların nasıl doldurulacağı öğrenilir.
- **KURBANIN İHTİYACI KARŞILANIR.** Bu ihtiyacın maddi olması zorunluluk değildir. Manevi bir ihtiyacın karşılanması da bu kapsamda değerlendirilir. Örnek olarak ekstra dikkat ve sevgi gösterme, hediyeler verme gösterilebilir. Amaç çocuğun hayatında daha belirgin olmaktır.
- **ÇOCUK İZOLE EDİLİR.** Çocuk günlük yaşantısından ve çevresinden izole edilmeye çalışılır. Çocuğun sevdiği ya da takdir ettiği bir duygu beslenir ve geliştirilir. Böylece ilişki güçlendirilir. İlgili saldırganın kendisine odaklanır.
- **İLİŞKİ CİNSELLEŞTİRİLİR.** Konuşma cinselliğe doğru kaymaya başlar ve yavaş yavaş fotoğraf, video vb. materyal kullanılır. Saldırgan çoğu zaman mağdurun cinsel tercihlerini yönlendirme fırsatına sahip olur.
- **KONTROL SÜDÜRÜLÜR.** Eylemin ortaya çıkması halinde çocuğun katılımının ve sessizliğinin korunması amaçlanır. Genellikle suçlama veya tehdit yöntemleri kullanılır. Ya ilişki bitirilir ya da ortaya çıkması halinde kendisinin aşağılanacağı empoze edilir.

Türkiye’de Durum ve Saha Araştırması

Türkiye’de özellikle genç ve 18 yaş altı nüfus belli bir teknolojinin içinde doğuyor ve hızlı öğreniyorlar. Bu nedenle gün içinde internette geçirdikleri süre de fazla oluyor. Araştırmalara göre:

Türkiye’de **9-16 yaş** aralığındaki çocukların **%45,9’u 7-10 yaş** aralığında **internet kullanmaya** başlamaktadır.

TÜİK’in 2013 yılına dayanan araştırmasına göreyse **6-15 yaş** aralığındaki çocukların interneti kullanmaya **başlama yaşı ortalama 9(dokuz)**’dur.

Avrupa Çevrimiçi Çocuk Araştırması’na göre **Türkiye’de çocukların %11,5’i cinsel içerikli mesaj** almaktadır.

Ayrıca, Ajans Press’in araştırmasına göre son 5 yılda Türkiye’de hanelerin internete erişim oranının ciddi artış gösterdiği dikkat çekicidir. Son beş yıllık dönemde **internete erişim** yüzde 49,1’den **yüzde 80,7’ye**, **bilgisayar kullanım** oranı ise yüzde 92’den **yüzde 97,2’ye** yükseldi.

Saha Araştırması:

18 yaş altı çocuk sahibi olan ebeveynlerin grooming ölçmek amacıyla gerçekleştirilen araştırmaya **310** ebeveyn katılım gösterdi. Ebeveynlerin verdikleri cevaplara göre:

- Çocuklarının **%49,7**'si günde **1 saatten fazla** çevrimiçi şekilde interneti kullanıyor.
- Çocuklarının **%63,5**'i kendine ait cep telefonu, tablet veya bilgisayara sahip. Oran yaş büyüdükçe artıyor.
- Çocukları interneti **%76,8** oranında **film ve video** izlemek veya **müzik** dinlemek için kullanırken, **%70,3** oranında **oyun** amaçlı kullanıyor.
- Aileler çoğunlukla, çocuklarının sosyal medya hesaplarında paylaştıkları gönderileri takip ediyor (**%58**) ve kimlerle arkadaşlık ettiklerini takip ediyor. (**%54,6**)
- Ebeveynler, internet ortamında çocuklarının karşılaşacağı tehlikeleri şöyle sıralıyor:
 - Cinsel içerikli görüntü/video vb. paylaşımlara denk gelmek - **%93,5**
 - Bir kişinin çocukla bağ kurarak çocuğun kişisel bilgilerini (ev adresi, telefon, kimlik bilgileri vb.) elde etmesi - **%83,5**
 - Bir kişinin çocukla duygusal bağ kurarak çocuğu istismar etmeye yönelik eylemlerde bulunması - **%83,2**
- Aileler grooming eylemini gerçekleştiren kişinin (groomer), **%47,7** herhangi bir cinsiyetten olabileceğini, **%41,6**'sı ise erkek olabileceğini belirtmiştir.
- Aynı zamanda ebeveynlere göre, groomer, **%63,5** ihtimalle yabancı biri, **%30,3** ihtimalle çocuğun yakın çevresinden biri olabilir. **%3,9** ihtimalle de aile bireylerinden biri olabilir.
- Ebeveynler, groomer denen kişinin aşağıdaki şekillerde çocuğa yaklaşacağını düşünmektedir:
 - **%90,6** – Dostça, arkadaşça
 - **%66,8** – Çocuğa kendini değerli hissettirerek
 - **%63,2** – Çocuğa ihtiyacı olduğunu hissettirerek (beni bir tek sen alıyorsun, sana çok ihtiyacım var vb.)
- Aileler kendi çocukları grooming'e maruz kalsaydı, **%91,6** oranın suç duyurusunda bulunuyor, **%70,3** oranında ise çocuğun vakit geçirdiği ortamlarda (ev, okul, sık gitti yerler vb.) önlem alacağını belirtiyor.
- Ebeveynlerin almayı tercih ettikleri önlemler ise şöyle:

- **%81,3** - Belli başlı web sitelerini filtrelemek veya engellemek
- **%79** - Çocukların internet dolaşımı sırasında kişisel bilgilerini paylaşmalarını engellemek
- **%74,2** - İnternete erişim araçlarında çocuk koruma kiti kullanmak

Dünyada Durum

Avustralya

- Çocukların ortalama internet kullanmaya başlama yaşı: **8**
- Çocukların her gün çevrimiçi olma oranı: **%76**
- Her **3 çocuktan 1'i** son 1 yılda çevrimiçi rahatsız edildi
- Daha önce yüz yüze görüşülmeyen biriyle internetten görüşme oranı: **%34**

İsveç

- Çocukların ortalama internet kullanmaya başlama yaşı: **7**
- 15 yaşındaki kız çocukların çevrimiçi cinsel taleple karşılaşma oranı: **%48**
- 15 yaşındaki erkek çocukların çevrimiçi cinsel taleple karşılaşma oranı: **%18**

İngiltere

- Çocukların her gün interneti kullanma oranı: **%70**
- Daha önce yüz yüze görüşülmeyen biriyle internetten görüşme oranı: **%29**
- Bu kişilerle gerçek yaşamda buluşma oranı: **%4**
- Adli vakaların grooming ile bağlantılı olma oranı: **%2.1**

ANA RAPOR

ÇOCUK İSTİSMARINDA FARKLI BİR KAVRAM: GROOMING (SİBER UŞAKLAŞTIRMA) VE TÜRKİYE

GİRİŞ

İnternetin, teknolojinin ve sosyal medya kullanımının gelişmesi ve günlük yaşantıda sıkça kullanır hale gelmesi ile yetişkinler gibi çocuklar da internet üzerinde sıkça vakit geçirmeye başlamış ve internet ve teknolojinin faydalarından yararlanmaya başlamıştır. Ancak bu kullanım kimi zaman bağımlılık seviyelerine varan alışkanlıklar ortaya çıkmıştır. Haber alma ve iletişim özgürlüğü bağlamında vazgeçilemez bir hak haline gelen internet aynı zamanda riskler de barındırmaktadır. Bu riskler özellikle çocuklar yönünden tehlike arz etmektedir. Çünkü çocukların büyük bir çoğunluğu bu risklerin farkında olmamaktadır.

Ayrıca internet insan tutum ve davranışlarını birçok açıdan değiştirmiştir. Bu değişikliğe bireysel konuşmalar v

e birebir iletişim de dahildir . Aynı zamanda internet suçların daha rahat işlenilebildiğinin düşünüldüğü, hatta failerin kendilerini daha anonim olarak düşündükleri sanal bir ortam ve ağdır. Dahası failerin yakalanmayacaklarını düşünmeleri de bazı suçlar yönünden suç yeri olarak interneti tercih etmelerinde etkilidir.

Aynı zamanda internet iletişim tarzını da değiştirmiştir. Bu kapsamda siber ortamda yapılan sohbet ve konuşmalarda karşıdaki kişinin gerçekten görüldüğü kişi olduğu hususunda her zaman şüphe bulunmaktadır. Bazı araştırmalar, insanların doğrudan iletişime kıyasla internet üzerinden çevrimiçi iletişimde farklı davranış ve karakter gösterebildiğini ortaya koymaktadır .

Çocukların da siber ortamda maruz kalabileceği birden çok risk bulunmakla birlikte bunların arasında kendilerinden daha büyük ve kötü niyetli yabancı kişilerle haberleşme de sayılmaktadır .

Çocukların kötü niyetli kişilerin hedefi haline gelerek iletişime geçilmeye çalışılması günümüzde ciddi bir tehlike arz etmektedir. Bu duruma siber uşaklaştırma / grooming denilmektedir. Ancak bu kavram ülkemiz açısından bilinen ve farkındalığı olan bir kavram değildir. Ülkemiz bu kavramla daha çok yeni tanışmıştır.

GROOMING / SİBER UŞAKLAŞTIRMA NEDİR ?

Siber uşaklaştırma denilen kavram mağdura erişim ile başlayan ve belirli bir süreç neticesinde istismar eylemi ile biten stratejilerin bir kısmı, eş deyişle mağduru istismara hazırlama süreci olarak tanımlanmıştır .

Yine siber uşaklaştırma evrensel olarak saldırganın fantezilerini gerçeğe döktüğü bir teknik olarak da anlaşılmaktadır . Başka bir tanımla siber uşaklaştırma, çocuk istismarcılarının gelecekteki kurbandan yararlanıp onları istismarla uyumlu hale getirmek için hazırladıkları taktiklerdir .

Bennett ve O'Donohu ise cinsel istismar olasılığını artırmak için işlev gören uygunsuz davranış olarak tanımlamaktadır .

Michael Welner'e göre siber uşaklaştırma saldırgan tarafından mağdurun cinsel ilişkiye sürüklendiği ve bu ilişkinin gizli şekilde yürütüldüğü bir süreçtir .

Siber uşaklaştırma genellikle çevrim içi sohbet odalarının kasıtlı olarak kullanılması ile başlamaktadır. Bu yol ile çocuk istismar edilmek üzere uşaklaştırılmakta ve istismara hazırlanmaktadır .

Saldırgan bu sürece başlayarak mağdura nasıl ulaşacağı ile en kolay ne şekilde istismar edeceğini ve cinsel teması sağlayacağını belirlemektedir. Saldırgan bu süreci izlerken en uygun zamanı beklemekte ve belirli yöntemlerle, aşamalarla çocuğu etkilemeye çalışmaktadır .

GROOMINGİN / SİBER UŞAKLAŞTIRMANIN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ NELERDİR ?

Siber uşaklaştırma / grooming eylemi son derece karmaşık, tanınması zor ve nerede başlayıp bittiğinin belirlenmesi neredeyse imkansız bir süreçtir . Saldırgan mağdur ile aynı veya farklı cinsten olabilmektedir . Siber uşaklaştırma süreci saatler, günler, haftalar, aylar hatta yıllar bile alabilmektedir .

Siber uşaklaştırmanın **altı karakteristik özelliği** vardır . Bunlar sırasıyla; manipülasyon, ulaşılabilirlik, ilişki kurma, cinsel içerik, risk değerlendirmesi ve yanıltma/aldatmadır.

Tablo 1 : Siber Uşaklaştırmanın Karakteristik Özellikleri

Manipülasyon

Siber uşaklaştırma yoğun şekilde manipülasyon içeren bir süreçtir. Bu süreçte çocuk kendisine özgü olmayan şekilde davranmaya zorlanmakta veya tehdit edilmektedir. Manipülasyon rüşvet, hediyeler, para, cinsel oyunlar, güç ve tehditlerden bir veya birkaçını içerebilir . Başka bir anlatımla saldırgan tarafından öyle davranışlar sergilenir ve öyle menfaatler temin edilir ki mağdur çocuk bu davranışın kendi yararına olduğunu düşünür.

Mağdurları ve etraflarındaki kişileri uşaklaştırabilmek için saldırganlar tarafından benimsenen bir dizi farklı manipülasyon stili vardır. Bu stiller dürüstlük gösterimi, acı çekme, sinsi kontrol, liberal düşünce, açık manipülasyon ve yıldırma olarak örneklendirilebilir. Bu manipülasyon stilleri hal ve şartlara, kişiliğe ve mağdurun durumuna bağlı olarak uygulanır .

Ulaşılabilirlik

Teknolojinin bu denli gelişmediği ve insan hayatına bu kadar yerleşmediği zamanlarda saldırganların mağdurlara erişimi kolay değildi. Eskiden saldırganlar çoğunlukla mağdurları aile içinde, iş yerinde istismar etmekteydiler. Bu durum halen dahi devam etmektedir. Ancak internet popüler oldukça ve çocuklar da internet ortamına katılıp kendilerini ulaşabilir kıldıkça bu durum değişmeye başlamıştır .

Genellikle ebeveynler çocukların gerçek dünyada temas halinde oldukları kişilere karşı uyanık olurlar, ancak çocukların sanal ortamda erişebildikleri yetişkinlere karşı o kadar da uyanık değildirler. Bu durumun çocukların erişilebilirliği üzerinde açık bir etkisi vardır . Zira çocuğun internet üzerinde yaşıtı ile iletişim kurduğunu düşünmesine rağmen karşısındaki kişinin yetişkin olduğunu anlaması oldukça güçtür.

Suçlular göreceli olarak anonim kalarak, potansiyel mağdurlara evlerinden çıkmadan ve özel bir sanal alanı paylaşarak internet üzerinden erişebilmeye başlamışlardır .

İstismarcı bir çocuğu belirledikten sonra şu aşamalardan geçecektir: Dostluk kurma aşaması, özel ilişki kurma aşaması, risk değerlendirmesi aşaması, münhasırlık aşaması ve nihayet cinsel fantezinin ortaya çıkması aşaması. Tüm bunların yanında çocuk internete mobil aletlerle veya kendi yatak odasında bulunan bilgisayarla bağlanması durumunda ebeveyn denetiminin olası eksikliği, çocukları suçlulara karşı daha kolay erişebilir hale getirmektedir .

İlişki Kurma

Saldırganın uyum ve yakınlık kurabilmesi için mağdurun kendisine olan güvenini kazanması gerekmektedir. Siber uşaklaştırma sürecinin en önemli kavramı ve unsuru güvendir . Zira mağdurun güveni kazanıldığında çok daha rahat yönlendirilebilmekte ve güven kötü niyetli olarak suiistimal edilebilmektedir.

Saldırgan genellikle davranışlarını gençlerin iletişim biçimine uydurmakta, onlara uygun hale getirmekte, ortak alan üretmekte ve çocuğun daha rahat hissetmesini sağlamaktadır. Bu karşılıklı iletişim saldırganın, mağdurun içinde bulunduğu şartları, inancını, çocuğun kabul edeceği iletişim biçimini vb. bilgileri öğrenmeyi mümkün kılmaktadır. Araştırmalara göre saldırganlar kendileri ile benzer ilgi alanlarına ve tecrübelere sahip çocukları tercih etmektedir. Hatta kimisi mağdur için rehber gibi davranmayı dahi seçmektedir .

Saldırgan kurduğu ilişkiyi mümkün olduğunca özel kılmaya ve mağduru denetimden uzaklaştırmaya çalışmaktadır .

Cinsel İçerik

Cinsel içerik siber uşaklaştırma için oldukça önemlidir. Cinsel içeriğin ne zaman ve ne şekilde sunulacağı saldırganın mizacına göre değişmektedir. Avrupa Çevrimiçi Grooming (Siber Uşaklaştırma) Projesi üç tip saldırgan (siber uşaklaştırıcı) tanımlamıştır. Bunlar; samimiyet arayan, uyum sağlayan ve aşırı cinselliğe düşkün olanlardır. .

Cinsellik; flört, kirli konuşma, müstehcen konuşma, cinsel fotoğraflar gönderme veya pornografik materyallere ilişkin bağlantılar gönderme gibi çeşitli biçimlerde olabilir. Bu

sayede saldırgan içerikleri mağdurun gözünde normalleştirmeye ve onu kontrol altına almaya başlamaktadır. Saldırganın başarıya ulaşabilmesi için bahsi geçen cinsel sohbetleri tekrarlaması oldukça önemlidir .

Risk Değerlendirme

Bu aşama devamlılık arz etmektedir. Devamlılık sadece tespit edilmeyi önlemeyi değil aynı zamanda güven ve savunmasızlığın düzeyinin tespitini de içermektedir. Avrupa Çevrimiçi Grooming (Siber Uşaklaştırma) Projesinde saldırganlar tarafından uygulanan üç risk yönetimi modeli tespit edilmiştir. İlki; kullanılan teknoloji ve bunlarla ilişkili lojistik ile ilişkilidir. Örneğin, bazıları çoklu donanım, farklı IP adresleri, çeşitli depolama ve etiketleme, işaretleme yöntemleri kullanmaktadır. İkincisi; suçlular, mağdurlarıyla kamuya açık alanlarda iletişim kurmaktan kaçınmakta, özel e-posta veya cep telefonları ile iletişim kurmayı tercih etmektedirler. Üçüncüsü; saldırganlar, mağdurlarıyla yüz yüze görüşme sağlayacaksa bunu mağdurun evinden uzak bir yerde yapmayı, uzakta buluşmayı tercih etmektedirler .

Yanıltma/Aldatma

Aldatma genellikle kişinin kendisini genç biri olarak göstermesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Zaten siber ortam doğası gereği bu amaca hizmet etmektedir. Çocukları çevrimiçi olarak aldatmak saldırganlar tarafından çoğunlukla başvurulan bir tekniktir. Bununla birlikte yaygın bir yanlış anlaşılma ise bütün saldırganların (siber uşaklaştırıcıların) yaşları ve cinsel niyetleri hakkında yalan söyledikleridir .

Görüldüğü gibi groomingin belirli özellikleri vardır. Bu sayılan özelliklerdeki davranışlar sırasıyla gerçekleştirilmemektedir. Saldırgan tarafından yapılan eylemin her aşamasında tekrar tekrar gözden geçirilmekte ve uygulanmaktadır.

Özetlemek gerekirse;

- **KURBAN HEDEF ALINIR.** Genellikle savunmasız, özgüveni düşük ve ebeveyn denetimi düşük çocuklar hedef alınır.
- **KURBANIN GÜVENİ KAZANILIR.** Mağdurun ihtiyaçları ve bunların nasıl doldurulacağı öğrenilir.
- **KURBANIN İHTİYACI KARŞILANIR.** Bu ihtiyacın maddi olması zorunluluk değildir. Manevi bir ihtiyacın karşılanması da bu kapsamda değerlendirilir. Örnek olarak ekstra dikkat ve sevgi gösterme, hediyeler verme gösterilebilir. Amaç çocuğun hayatında daha belirgin olmaktır.

- **ÇOCUK İZOLE EDİLİR.** Çocuk günlük yaşantısından ve çevresinden izole edilmeye çalışılır. Çocuğun sevdiği ya da takdir ettiği bir duygu beslenir ve geliştirilir. Böylece ilişki güçlendirilir. İlgı saldırganın kendisine odaklanır.
- **İLİŞKİ CİNSELLEŞTİRİLİR.** Konuşma cinselliğe doğru kaymaya başlar ve yavaş yavaş fotoğraf, video vb. materyal kullanılır. Saldırgan çoğu zaman mağdurun cinsel tercihlerini yönlendirme fırsatına sahip olur.
- **KONTROL SÜDÜRÜLÜR.** Eylemin ortaya çıkması halinde çocuğun katılımının ve sessizliğinin korunması amaçlanır. Genellikle suçlama veya tehdit yöntemleri kullanılır. Ya ilişki bitirilir ya da ortaya çıkması halinde kendisinin aşağılanacağı empoze edilir.

ARAŞTIRMALARA GÖRE DURUM

Çocukların interneti kullanmaları özellikle interneti ve internet üzerinde bulunan platformları bilgisizce kullanmaları ciddi riskler oluşturmaktadır. Özellikle çocuklar internet üzerinde bilgilerini gizlediğini düşünmektedir.

Ancak ne var ki bu durum gerçeği yansıtmamaktadır. Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesi'ne (Türkiye) göre çocukların %42'si interneti kişisel bilgilerini herkese açık olarak kullanmaktadır.

Türkiye'de 9-16 yaş aralığındaki çocukların %45,9'u 7-10yaş aralığında internet kullanmaya başlamaktadır. Hatta Türkiye'de çocukların %32,2'si kendi masaüstü bilgisayarından internete bağlanmaktadır .

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2013 yılında yaptığı araştırmaya göre 6-15 yaş aralığındaki çocukların interneti kullanmaya başlama yaşı ortalama 9(dokuz)'dur .

Avrupa Çevrimiçi Çocuk Araştırması çocukların bu kötü niyetli davranışlarla karşılaştığını göstermektedir. Buna göre 10-17 yaş aralığındaki çocukların %13 ila %19'u cinsel taleplere maruz kalmaktadır . Türkiye'de ise çocukların %11,5'i cinsel içerikli mesaj almaktadır .

Yine Avrupa Çevrimiçi Çocuk Araştırmasına göre Türkiye'de ebeveynlerin yalnızca %28,6'sı internet kullanmaktadır .

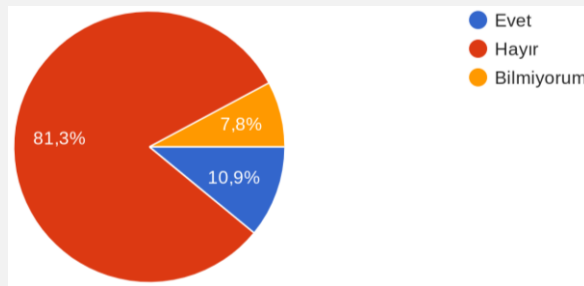
Türkiye'de ebeveynlerin yalnızca %33,6'sı bilgisayarlara filtre programı kurmaktadır .

SAHA ARAŞTIRMASI

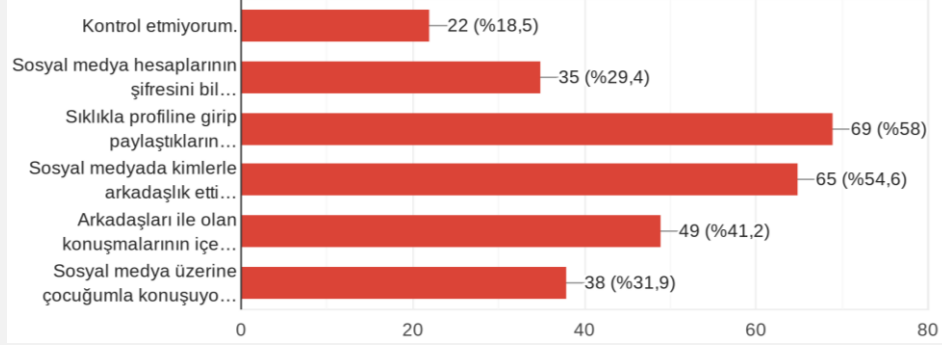
Çocuğunuzun bir gün içinde internette çevrimiçi olarak geçirdiği süre (telefon ve bilgisayar dahil) ne kadardır sorusuna katılımcıların %28.4 'ü 0-30 dakika, %21.9'u ise 30 dakika - 1 saat ve %28.4'ü 1-2 saat cevabını vermiştir. Çocuğunuzun internete

erişmek için kendine ait bir aracı (cep telefonu, tablet, bilgisayar vb.) var mı sorusuna katılımcıların %63.5'i evet cevabını verirken %36.5'i hayır cevabını vermiştir. Çocuğunuz interneti hangi amaçla kullanmaktadır (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %76.8'i film/video izlemek, müzik dinlemek, %70.3'ü oyun oynamak, %57.1'i ise ödev, araştırma vb. Okul faaliyetleri yapmak cevabını vermiştir. Çocuğunuzun kendisine ait sosyal medya hesabı var mı sorusuna katılımcıların %37.1'i evet cevabını verirken %62.9'u hayır cevabını vermiştir. Çocuğunuzun kendisine ait sosyal medya hesabı var mı sorusuna yalnızca "evet" cevabını veren katılımcılardan aşağıdaki iki soruya cevap vermesi istenmiştir.

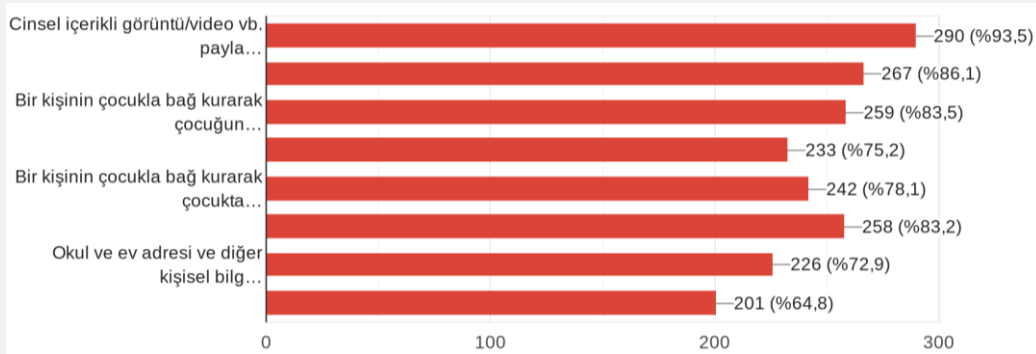
1. Çocuğunuzun sosyal medya hesabının/hesaplarının profili herkese açık mıdır sorusuna katılımcıların 7.8'i bilmiyorum, %10.9'u evet, %81.3'ü ise hayır cevabını vermiştir. Sosyal medya hesabının herkese tarafından görülebilir olması kişisel veriler kapsamında yetişkinler açısından açık rıza olarak değerlendirileceği şüphesizdir. Ancak çocuklar açısından bu konu hukuken çeşitli yönlerden tartışmaya açıktır. "Türk Medeni Kanunu'nun ehliyet ile ilgili hükümleri uyarınca, ilgili kişi niteliğinde olan 18 yaşından küçük bireyler adına yapılacak bazı işlemler de veli veya vasi tarafından gerçekleştirilecektir. Örneğin, verilecek olan rızada ve dolayısıyla aydınlatma yükümlülüğü açısından çocuğun veli veya vasisi rızası veya aydınlatılması gündeme gelecektir. Bununla birlikte çocuğun rıza beyanının önemsiz olduğu düşünülmemelidir. Madde 29 Çalışma Grubu, yukarıda bahsedilen Görüş metninde ilgili kişi çocuk dahi olsa, temyiz kudretiyle orantılı olarak veri sorumlusunun tarafından kendisine danışılabilirliğini ifade etmektedir. Buna uygun olarak GDPR'ın 8. maddesi çocuğun rızasının geçerli olabilmesi için aranacak yaş şartını 16 olarak belirlemiş ve üye devletlerin bu limiti 13 yaş seviyesine kadar çekmesine olanak tanımıştır. Benzer şekilde, Amerikan hukukunda ise özel bir kanun ile 13 yaşından küçüklerden elektronik ortamda veri toplanabilmesi için velilerin rızasının alınması zorunluluğu öngörülmüştür. (<https://kpveri.com/tr/2017/08/02/cocuklara-ait-kisisel-verilerin-korunmasi/> Erişim Tarihi: 19.04.2019)

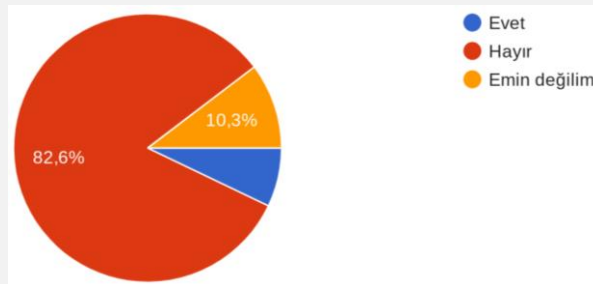
2. Çocuğunuzun sosyal medya hesaplarını ne şekilde kontrol etmektesiniz (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %22'si kontrol etmiyorum cevabını verirken %58'i sıklıkla profiline girip paylaştıklarını kontrol ediyorum ve %54.6'sı sosyal medyada kimlerle arkadaşlık ettiğini kontrol ediyorum cevabını vermiştir.

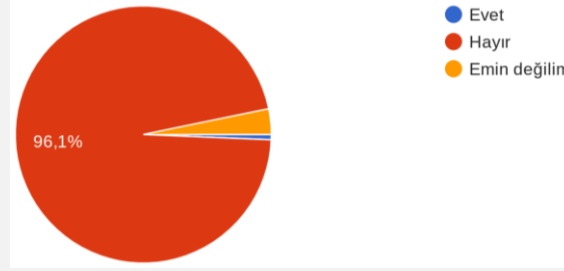
Bir çocuğun internet/sosyal medya kullanımı sırasında karşılaşılabileceği riskler sizce nelerdir (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %93.5'i Cinsel içerikli görüntü/video vb. paylaşımlara denk gelmek, %83.5'i Bir kişinin çocukla bağ kurarak çocuğun kişisel bilgilerini (ev adresi, telefon, kimlik bilgileri vb.) elde etmesi %83.2'si ise Bir kişinin çocukla duygusal bağ kurarak çocuğu istismar etmeye yönelik eylemlerde bulunması cevabını vermiştir.

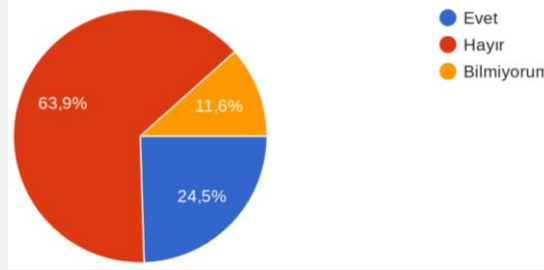
Çocuğunuzun internette veya sosyal medyada çevrimiçi olduğu sırada cinsel içerikli görseller, videolar gördüğünü tespit ettiniz mi sorusuna katılımcıların %7.1'i evet, %82.6'sı hayır cevabını vermiştir.

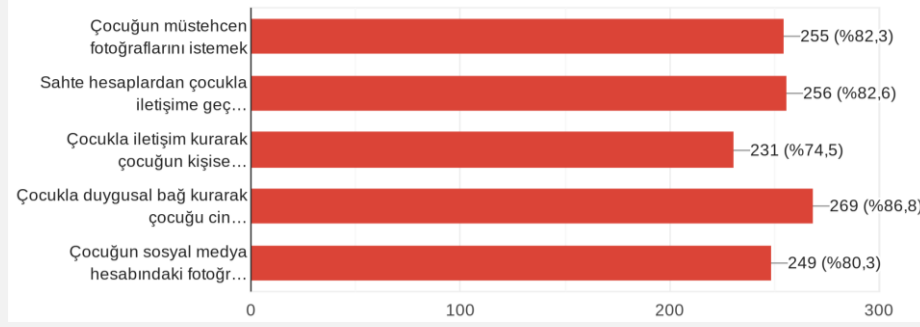
Çocuğunuzun herhangi birinden cinsel içerikli mesajlar, görüntüler veya videolar aldığını tespit ettiniz mi sorusuna katılımcıların %3.2'si emin değilim cevabını verirken, %96.1'i hayır cevabını vermiştir.

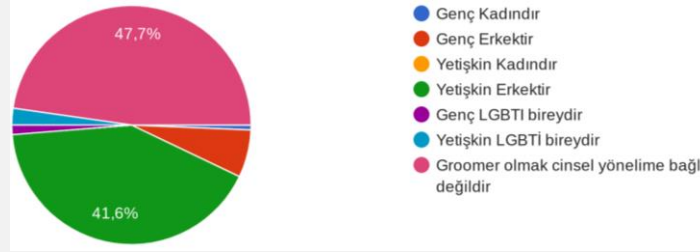
Çocuğunuzun tanımadığı kişilerle sosyal medya, chat/sohbet odaları vb. aracılığıyla internet üzerinden iletişime geçebileceğini düşünüyor musunuz sorusuna katılımcıların %24.5'i evet cevabını verirken % 63.9'u hayır cevabını vermiştir. İnternet ortamında yetişkinler tanımadıkları kişilerle kolayca iletişime geçebilmekte ve bu ortamda tanıştıkları kişilerle daha sonra da fiziksel ortamda görüşebilmektedirler. Bu durum çocuklar için de söz konusu olabilmektedir. Ebeveynlerin de bu yöndeki düşüncesi çoğunluk olmasa da dikkate alınması gereken düzeydedir.

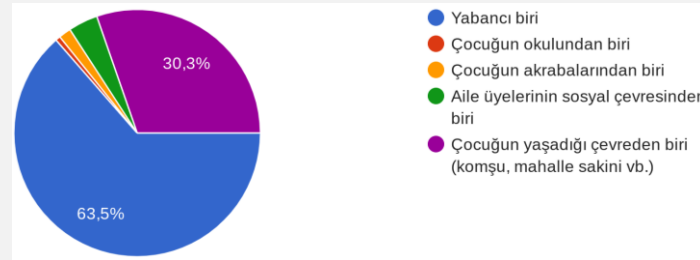
Sizce hangi eylem(ler) çocuğu internet ortamında istismara hazırlama (sanal grooming) sayılır (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %86.8'i çocukla duygusal bağ kurarak çocuğu cinsel istismara hazırlamak %82.6'sı sahte hesaplardan çocukla iletişime geçmek ve %82.3'ü çocuğun müstehcen fotoğraflarını istemek cevabını vermiştir. Groomer farklı eylemlerle çocuğa yaklaşabilir. Literatüre göre saldırgan ağırlıklı olarak sahte hesaplarla sanal ortama girer. Çocuğa mesaj atar ve çocuğun verdiği cevaba göre iletişimi sürdürüp sürdürmeme kararı alır. İleriki aşamada iletişimi devam ettirmek isterse sohbeti özel alanlara (mesaj, e-posta vb.) taşımaya çalışır. Dolayısıyla ebeveynlerin verdikleri cevaplar oran olarak birbirlerine yakınlık göstermektedir. Literatüre baktığımızda da groomer aşağıdaki eylemleri çoğunlukla gerçekleştirmektedir.

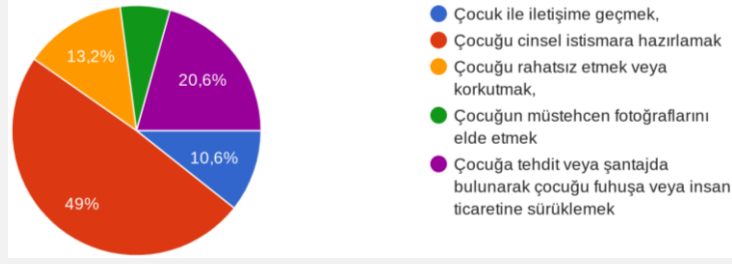
Sanal ortamda çocuğu istismara hazırlayan (groomer) çoğunlukla kimdir sorusuna katılımcıların %47.7'si groomer olmak cinsel yönelime bağlı değildir cevabını verirken %41.6'sı ise yetişkin erkektir demiştir. İstismara hazırlayan kişinin literatürde özel bir tanımı bulunmamaktadır dolayısıyla herkes groomer olabilir. Ebeveynlerin çoğunluğu da literatürle paralel cevap vermiştir.

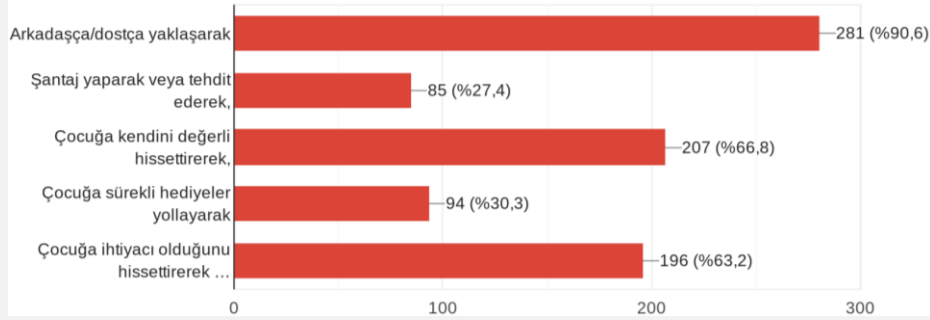
Sizce sanal ortamda çocuğu istismara hazırlayan (groomer) nasıl biridir sorusuna katılımcıların %63.5'i yabancı biri, %30.3'ü çocuğun yaşadığı çevreden biri (komşu, mahalle sakini vb.) %3.9'u aile üyelerinin sosyal çevresinden biridir cevabını vermiştir.

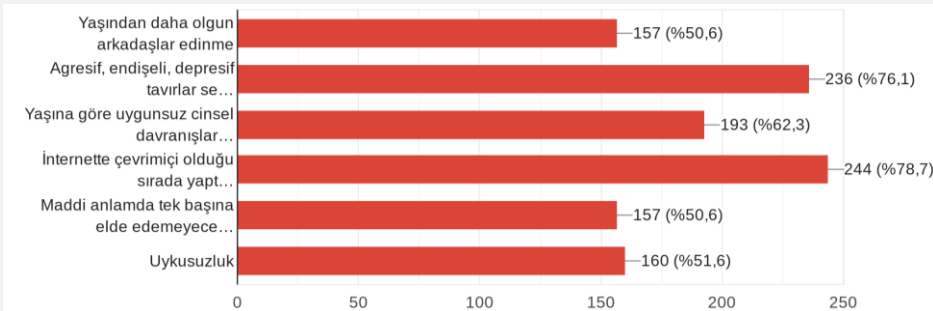
Sizce sanal ortamda çocuğu istismara hazırlayanın (groomer) amacı nedir sorusuna katılımcıların %49'u çocuğu cinsel istismara hazırlamak cevabını verirken %20.6'sı çocuğa tehdit veya şantajda bulunarak çocuğu fuhuşa veya insan ticaretine sürüklemek cevabını vermiştir. Siber groomingin Türkçe karşılığı çocuğu internet ortamında istismara hazırlamadır. Bu, istismardan önceki hazırlık evresidir. Katılımcılarımızın %51'i literatür tanımından farklı cevaplara yönelmiştir. Kanaatimizce Türkiye'de ebeveynlerin siber groomingin ne olduğu konusunda ortak bir kanıya varamadıkları gözlemlenmektedir.

Sizce sanal ortamda çocuğu istismara hazırlayan (groomer) mağdura nasıl yaklaşır (Birden fazla işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %90.6'sı arkadaşça/dostça yaklaşıp, %66.8'i çocuğa kendini değerli hissettirerek ve %63.2'si Çocuğa ihtiyacı olduğunu hissettirerek (beni bir tek sen anlıyorsun, sana çok ihtiyacım var vb.) cevabını vermiştir. Ebeveynlerin çoğunluğu literatürde groomingin evrelerinden olan (bkz. s.4) arkadaşlık ve ayrıcalık oluşturmanın kapsamına giren davranış biçimleriyle çocuğa yaklaşacağı konusunda ortak paydadadır.

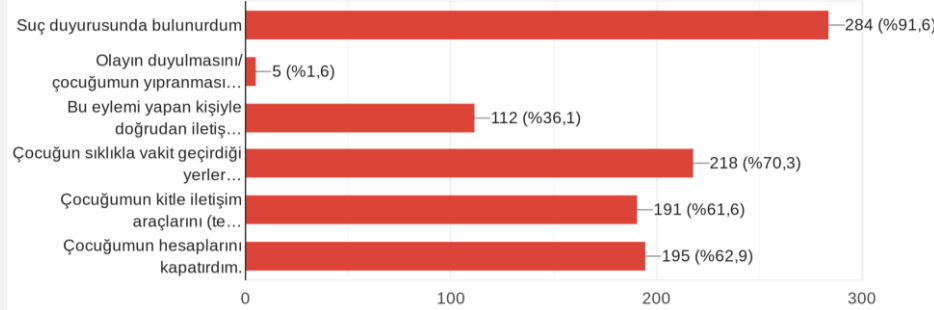

Çocuğu internet ortamında istismara hazırlamaya (sanal grooming'e) maruz kalan bir çocukta sizce aşağıdakilerden hangisi/hangileri gözlemlenebilir (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların % 78.7'si internette çevrimiçi olduğu sırada yaptıklarını gizleme, %76.1'i agresif, endişeli, depresif tavırlar sergilemesi ve %62.3'ü yaşına göre uygunsuz cinsel davranışlar sergilemesi cevabını vermiştir.

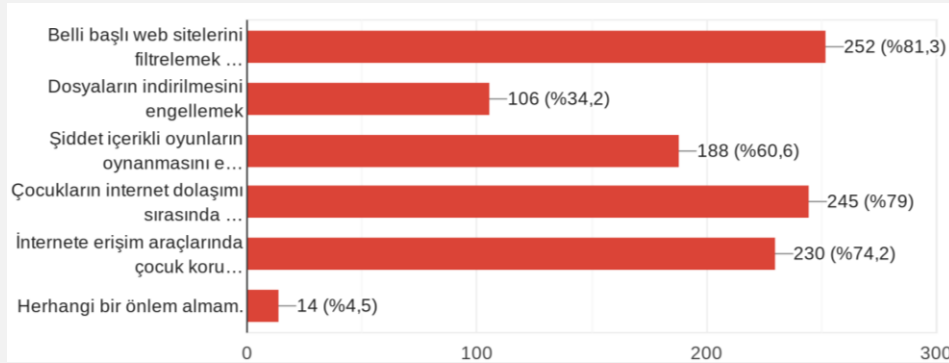

Çocuğunuz sanal grooming'e (çocuğu internet ortamında istismara hazırlamaya) maruz kalsaydı ne yapardınız (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %91.6'sı suç duyurusunda bulunurdum cevabını verirken, %70.3'ü Çocuğun sıklıkla vakit geçirdiği yerlerde (ev, okul vb.) güvenlik önlemleri alırdım cevabını vermiştir. Çocuğun groominge maruz kalması durumunda ebeveynlere

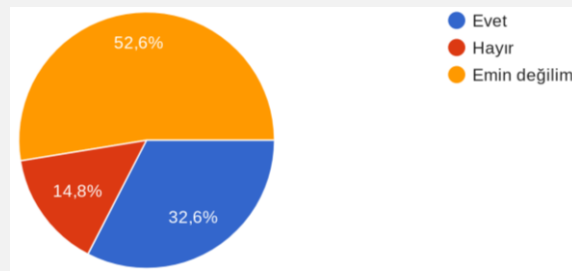
tavsiye edilen ilk yol özellikle delillerin ortadan kalkması ihtimalini göz önünde bulundurarak ve çocuklarının güvenliğini düşünerek tek başlarına değil kolluk kuvvetleriyle işbirliği içinde hareket etmesi ve çözümü hukuki yolda aramasıdır. Katılımcılarımızın bu konudaki farkındalığının yüksek olduğu görülmektedir.

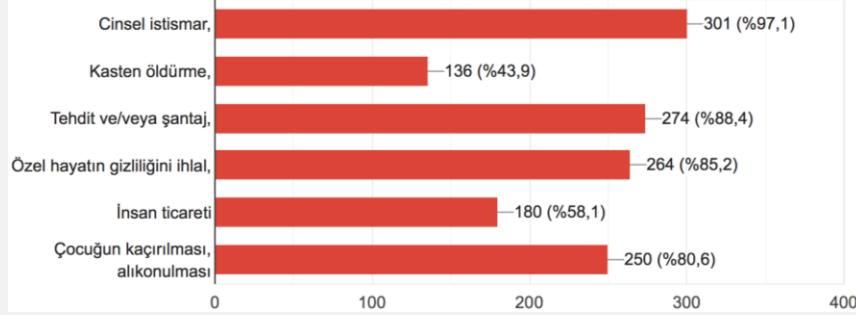
Çocuğunuzun sanal grooming'e (çocuğu internet ortamında istismara hazırlamaya) maruz kalmaması için hangi önlemi/önlemleri alırsınız (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %81.3'ü belli başlı web sitelerini filtrelemek veya engellemek, %79'u çocukların internet dolaşımı sırasında kişisel bilgilerini paylaşmalarını engellemek %74.2'si ise internete erişim araçlarında çocuk koruma kiti kullanmak cevabını vermiştir. Ebeveynlerin cevabı özellikle güvenli internet kullanımına yönelik literatür çalışmalarında sunulan çözüm önerileri ile paralellik göstermektedir.

Sizce çocuğu internet ortamında istismara hazırlama (sanal grooming)Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak düzenlenmiş midir sorusuna katılımcıların %32.6'sı evet cevabını verirken %52.6'sı bilmiyorum cevabını vermiştir.

Sizce çocuğu internet ortamında istismara hazırlama (sanal grooming) sonucunda hangi suç(lar) oluşabilir (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz) sorusuna katılımcıların %97.1'i cinsel istismar, %88.4 tehdit ve/veya şantaj, %85.2'si özel hayatın gizliliğini ihlal cevaplarını vermiştir.

DÜNYADAKİ DURUM

Siber uşaklaştırma dünyanın her yerinde problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biri siber ortamın siyasal sınırlar gibi sınırlarının olmaması ve dünyanın her yerinden kişilerin bu ağa katılarak iletişim kurabilmeleridir.

Bu iletişim kolaylığı failin bir ülkede mağdurun başka bir ülkede bulunmasına da imkan vermektedir.

Uluslararası alanda yapılan araştırmalara bakıldığında çocukların ciddi bir risk altında bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 10-17 yaş aralığındaki çocukların %13 ila %19'unun cinsel taleplere maruz kaldığı belirtilmiştir.

Ülkemizde bu sürece yönelik herhangi bir yasal düzenleme bulunmasa da uluslararası alanda kimi ülkeler yasal düzenlemeler getirmiştir.

Avustralya

Avustralya'da 9-16 yaşlarındaki 400 çocuk ile ailelerinden biri ile yapılan çalışmada çocukların ortalama 8 yaşında interneti kullanmaya başladığı, %76'sının her gün çevrimiçi olduğu, her üç çocuktan birinin son bir yılda çevrimiçi olarak rahatsız edildiğı, çocukların %34'ünün yüz yüze görüşmedikleri biriyle internet üzerinden konuştuğı, %5'inin ise bu kişilerle buluştuğı tespit edilmiştir .

Bunun yanında siber uşaklaştırmaya yönelik düzenleme de yapılmıştır. Avustralya Ceza Kanununa göre 16 yaşından küçük bir kişiyi temin etme niyetiyle iletişim kurmak için "taşıyıcı hizmet "kullanımı ile böyle bir kişiyi siber uşaklaştırma amacıyla uygun olmayan herhangi bir şeye maruz bırakmayı suç olarak düzenlemiştir. Ancak bazı eyaletler 18 yaşından küçük olmayı yeterli görmüştür .

İsveç

Avrupa Çevrimiçi Çocuk Araştırmasına göre İsveçli çocuklar Avrupa ülkeleri arasında en erken yaşta internet kullanmaya başlayanlardır. Buna göre interneti kullanmaya

başlama yaşları 7'dir. Aynı zamanda İsveç, Avrupa'da en fazla internetin kullanıldığı ülkelerden biridir. Başka bir araştırmaya göre, on beş yaşındaki kızların% 48'i, erkeklerin% 18'i çevrimiçi olarak cinsel taleple karşı karşıya kalmıştır .

İsveç'te yaşanan en büyük siber uşaklaştırma olayı Alexandra davasıdır. Olayda Alexandra takma ad kullanarak, mağdurlarla güven ilişkisi kurmuş ve bu şekilde mağdurların direncini kırmış, sonrasında ise mağdurların istismar eylemini kimseye söylememelerini sağlamıştır .

Yaşanan olaydan sonra 1 Temmuz 2009'da İsveç Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılarak cinsel amaçla çocuk ile irtibat kurmak suç olarak düzenlenmiştir.

İngiltere

Avrupa Çevrimiçi Çocuk Araştırmasına göre İngiltere'de çocukların %70'i her gün interneti kullanmakta ve %29'u daha önce yüz yüze görüşmediği kişilerle çevrimiçi olarak görüşmekte, %4'ü ise bu kişilerle gerçek yaşamda buluşmaktadır .

Birleşik Krallıkta iki polis amirliği tarafından elde edilen verilere göre adli vakaların %2.1'inin siber uşaklaştırma ile bağlantılı olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda Birleşik Krallıkta 1 Nisan 2009 ile 31 Mart 2010 tarihleri arasında yapılan bildirimlerin %66'sının siber uşaklaştırma ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

İngiltere'de siber uşaklaştırmaya yönelik yapılan yasal düzenlemeye göre bir yetişkin, istismar amacıyla çocukla bir araya gelir ya da iletişime geçerse (bilgisayar tabanlı iletişim) bu durum suç teşkil eder.

Kanada

Kanada Ceza Kanuna göre bir çocuğun cinsel bir suç işlemesi amacıyla bir bilgisayar sistemi aracılığıyla iletişim kurulması suç teşkil eder.

Kosta Rika

Bir çocuğun elektronik vasıtalar kullanılarak baştan çıkarılması suç olarak düzenlenmiştir.

Hollanda

Hollanda Ceza Yasasına göre 16 yaşın altındaki bir çocuğun siber uşaklaştırılması suç olarak kabul edilmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri

Amerika Birleşik Devletlerinde herhangi bir kişinin küçük birisini cinsel aktiviteye ikna etmek için postaları, eyaletler arası ticareti vb. kullanması federal suç olarak düzenlenmiştir. Ayrıca 16 yaşın altındaki bir kişi hakkında bilgi iletmek de federal suç teşkil etmektedir.